

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Лю Тін

«Мистецтво співу та танцю як художня цілісність:

історико-стильовий та феноменологічний аспекти»,

представленого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю

025 – Музичне мистецтво, галузь знань 02 – Культура і мистецтво

Рецензована наукова праця, присвячена мистецтву співу та танцю, що розглядається як художня цілісність, приваблює, насамперед, обраним тематично-проблемним дискурсом сучасної музикознавчої науки.

Закономірними є наявність як зовнішніх, так і внутрішніх причин взаємообумовленості виникнення в наш час нових розділів музичної науки. Критерієм їх доцільності і затребуваності завжди є практика. Музика (спів, у даному випадку) і хореографія (танець) як просторово-часові види мистецтва виявляються тісно пов'язаними. У цьому поєднанні кожен компонент означених видів мистецтва є взаємозалежним: спів обумовлює вплив на танець через його іманентні закономірності і, водночас, піддається впливу хореографічності, зумовлюючи синтетичний музично-хореографічний результат. Така взаємодоповнюваність увиразнює синтез мистецтв, реалізований на рівні міжвидового синтезу жанрів.

Як зазначає здобувачка, «розуміння проблеми взаємодії співу та танцю в історичному дискурсі унеможливлюється без опори на здатність до інтерпретаторського мислення» (с. 2). Увиразнені позиції *homo interpretatus* (див.: предмет дослідження, ключові слова рецензованої праці) одразу дозволяє атрибутувати концепцію дисертації Лю Тін як пов'язану з одним з найбільш актуальних розділів новітньої галузі музичної науки – інтерпретології.

Тож обрана тематична скерованість дослідження мистецького синтезу співу та хореографії в європейському мистецтві XVII–XXI століть,

полімодальної природи органічного синтезу співу і хореографії зумовила актуальність теми даного дослідження.

Вкажемо на три критерії, що визначають безумовну актуальність теми рецензованої праці Лю Тін:

1. **Обрана постановка проблеми** дисертації як свідчення авторського вдалого віднайдення авторської дослідницької «квітки папороті», що становить спеціальну проблему мистецького синтезу як типу художньої цілісності в європейській музично-театральній практиці, потребує системного обґрунтування його актуалізації, як з боку науковців, так і практиків, і увиразнює потужні перспективи для подальших досліджень.

2. **Феноменологічний дискурс**, покладений в основу розкриття теми дослідження, концентрує дослідницьку увагу на явищі, означеного у дисертації як «спів у балеті», постає влучним когнітивним інструментом осягнення специфіки мистецького синтезу і, зокрема, співу та хореографії (у тому числі, для моделювання типів наукового мислення та вербалізації аналітичних спостережень над явищами мистецького синтезу).

3. Концепція дисертації у своїй повноті (цілісності) спрацьовує на увиразнення дослідницької стратегії наявного **історичного** контексту, втіленого у: «прокладанні» міжстильових «містків» (с. 86) в історичній динаміці; залученні влучного концепту *Zeitgeschichte* тощо. Дана стратегія дослідження, в свою чергу, уможливила усвідомлення загальних принципів поетики співу та танцю як художньої цілісності (історико-стильовий підхід) та визначення, зокрема:

- етапів європейської історії співу та танцю у феноменологічному вимірі, що охоплюють різні жанрові-стильові репрезентації (історико-типологічний підхід);

- усталених типів функціональної єдності співу та танцю в історико-еволюційній площині за принципом вияву питомої ваги танцю або вокалу (синкреза – синергія – діалог);
- «діагностування» *історизму мислення* сучасних інтерпретаторів барокових та авторських версій оперно-балетного синтезу (від І. Стравінського, М. Равеля до Є. Станковича), через інтеграцію співочого й танцювально-пластичного.

На підставі вищевказаного констатуємо самобутній стиль мислення авторки, увиразнений у концепції дослідження в трьох вимірах (історичному, аналітичному, інтерпретативному), роль яких для розкриття теми варто відзначити окремо.

Ціннісні домінанти наукової новизни отриманих результатів та оригінальності постановки проблеми у темі дисертації Лю Тін сфокусовані рецензентом у наступних позиціях:

- запропонована когнітивна теорія, присвячена співу та хореографії в умовах мистецького синтезу в контексті європейської традиції, – як здобутий дослідницький результат і *вінець*, що підкреслює, наскільки креативна першоджерело-ідея міститься у вихідній постановці проблеми в теоретико-методологічному ключі (спроектоване на європейську музично-театральну практику від генези (*ballet de cour*) – до кроскультурних інтенцій в поставах нашого часу);
- як наслідок – упровадження у категоріальну систему когнітивного музикознавства «образу людини, яка танцює» – *homo choreus* (як складової теорії соно-тілесного образу людини);
- осягнення історичної традиції співу у балеті від генези до найновітніших репрезентацій (з визначенням якості форм комунікації співу та танцю на сучасному етапі);
- увиразнення поліжанрової природи співу в балеті та специфіки його хронотопу (духовно-символічного);

- запропоновані авторські визначення досліджуваного явища співу в балеті як форми синтезу мистецтва в його історико-стильовій та феноменологічній площині (див. визначення – с. 167) та ін.

Тож окреслене проблемне поле концепції видається тим оригінальніше і цікавіше, чим більш об'єкт дослідження, яким постає мистецтво співу та танцю як художня цілісність, проявив свою недостатню наукову обґрунтованість насьогодні. Відтак, «обумовлена сучасним станом мистецької практики та науки» (с. 3), актуальність теми, а також наукова новизна отриманих результатів дослідження не піддаються сумнівам.

Спробуємо, не йдучи шляхом структурного огляду дисертації, узагальнити ключові позиції дослідження Лю Тін у викладі основних положень результатів аналітичних міркувань рецензента, що постали внаслідок знайомства з текстом праці.

На перше місце відзначення здобутків здійсненого дослідження, після заявленої постановки проблеми, поставимо системність, що проявляється багатовимірно (в тому числі – на різних рівнях організації наукового тексту). Серед проявів системного підходу у дослідницькому ракурсі:

- вивчення системних об'єктів вокального та танцювального мистецтва; визначення шляхів інтеграції співочого та танцювального первнів у європейському музичному мистецтві (див. підрозділ 1.2);
- мовно-стильові важелі взаємодії мистецтв співу та танцю як цілісна семіотична система (див. підрозділ 2.1);
- обґрунтування теорії «співу в балеті» як системи різних наукових поглядів та оцінок;
- встановлення системи функцій, які виконує спів у балетних виставах мистецької практики XX–XXI століть (онтологічна, репрезентативна, комунікативна, інтерпретативна);
- естетичні опозиції (дихотомії) мистецького синтезу (спів – танець), які у сукупності сформовані у систему духовної вертикалізації усіх складових і виявляють ентелехію співу в балеті;

– включення у категоріальний апарат дослідження поняття *полімодальність* (термін Мілени Петрович).

Осердям концепції і винятковою дослідницькою окрасою дисертації, що викликає прихильність рецензента, постає Розділ 2 «*Homo choreus & homo cantor: досвід моделювання співтворчості*», в якому науково-виважено обґрунтовано практично *невловне*. Йдеться про феноменальний досвід духовної краси взаємодії двох історично усталених модусів людини *homo choreus* і *homo cantor*. На підставі визначення чинників, споріднених у вокальному та танцювальному мистецтві, здійснюється моделювання параметрів образів людини, що Танцює і Співає. Як зазначає дослідниця, ці параметри обумовлені онтологічно на підставі триєдності людського єства (*тіло-душа-дух*). Тож заявлене саме таке, свідомо обране, *ціннісне підґрунтя*, вивершує врахований здобувачкою *онто-синергійний підхід*, що забезпечує в будь-якому разі вертикалізацію мистецької комунікації, її етичний вимір (на що вказує Лю Тін) і «поєднує співтворчість носіїв різних видів мистецтва на засадах відповідності **духовним законам буття** (с. 26). Вибір багатовимірних прикладів музичного матеріалу (різних жанрів різних історико-стильових систем, приналежних до різних національно-культурних традицій) у комплексі не спричиняє загальної несумірності чи строкатості, а, радше, – навпаки. Авторка вдало формує (і пропонує) той затребуваний компендіум музичного матеріалу, що увиразнює обрану дослідницьку стратегію, втілену у ретельних аналітичних доказах.

Вкажемо на логічну будову дисертації. У змістовно-насиченому, щільному тексті, імпонує обрана логіка викладу, що демонструє добрий смак дослідниці і втілена у тричастинній структурі. Аналітичні розділи представляють собою послідовний, якісний виклад наукової думки, Висновки дослідження ґрунтовні та переконливі.

Окремо відзначимо список джерел, в яких більше третини опрацьованих джерел – іноземними мовами (50 – із загальної кількості 136 позицій).

В якості **окремих зауважень**, що в цілому не впливають на належний науковий рівень і позитивне враження від якості здійсненого дослідження, вкажемо на окремі з них.

1. На сторінках тексту співіснують і фігурують як синоніми слова «вистава» (сс. 2–7; 17–22 і т.д.), «постава» (с. 2, 5, 22), «спектакль» (с. 5, 27). Більш доцільним убачається послуговування єдиним поняттям, що спрацювало б на ще більшу ясність і виразність тексту дисертації. Однак, можливо, вибір ряду вказаних понять є не випадковим і свідомо обраний здобувачкою. У такому разі, прокоментуйте їх таке залучення і можливу диференціацію тлумачень.

2. Враховуючи вищевказані у даній рецензії прояви і дію системного методу у концепції дослідження, можливо, доцільним було б заявити даний підхід у методологічній базі дослідження.

З метою уточнення окремих положень дисертації при знайомстві з текстом дослідження постало наступне **запитання**:

У наведеній дихотомії мистецького синтезу (спів і танець) заявлена пара «свобода і порядок» потребує уточнення. Тож, прокоментуйте її більш детальніше на прикладах, будь-ласка.

Висловлені зауваження та запитання не знижують наукової цінності виконаної дисертації.

Отже, після ознайомлення з текстом дисертації «Мистецтво співу та танцю як художня цілісність: історико-стильовий та феноменологічний аспекти», представлену на здобуття ступеня доктора філософії і подану до захисту до разової ради ХНУМ імені І.П. Котляревського, можемо констатувати, що дисертація є самостійним, завершеним й оригінальним дослідженням. Її зміст та структура, заявлена актуальність теми, наукова новизна отриманих результатів, теоретико-практичне значення, а також результати, викладені у Висновках, слугують переконливими підставами для визнання праці такою, що відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44. Авторка дисертації **Лю Тін** цілковито заслуговує на присудження пошукуваного ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри інтерпретології
та аналізу музики
Харківського національного університету
мистецтв імені І.П. Котляревського

І.А. Романюк

